

**Către: Igor DODON**  
**Președintele Republicii Moldova**

***Ref.: Măsurile economice de diminuare a impactului economic negativ al COVID asupra IMM-ilor***

Stimate domnule Președinte,

Alianța Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Moldova (AIM) Vă adresează cele mai înalte considerațiuni.

În contextul situației epidemiologice determinată de răspândirea virusului de tip nou Covid-19, apreciem înalt eforturile conducerii de vârf în lupta cu epidemia și măsurile de remediere a consecințelor negative.

Prin prezenta scrisoare, adresăm măsurile de diminuare a impactului economic negativ generat de COVID-19 asupra sectorul de întreprinderi mici și mijlocii.

### **I. Asigurarea accesului la finanțare**

1. Reevalonarea plăților către bănci conform contractelor de credite/leasing financiar în perioada stării de urgență (sau perioadei în care activitatea întreprinderilor a fost limitată) cu reajustarea respectivă a perioadelor pe plată (variantea actuală propusă de mai multe bănci prevede achitarea plăților datorate în perioada martie-mai împreună cu plățile scadente în iunie-iulie; însă, în situația când întreprinderile nu au putut activa timp de câteva luni, plata sumelor acumulate în iunie sau iulie este imposibilă) - pentru debitorii care în perioada martie – mai nu au avut capacitatea de plată a datoriilor la credit și/sau dobânzi și alte plăți aferent creditelor dacă există dovezi documentare (extrase din conturi bancare, rapoarte privind situația fluxurilor de numerar etc.).

2. Protejarea drepturilor IMM-ilor în raport cu băncile și organizațiile de creditare nebanară (OCN) pe următoarele aspecte:

- Întreprinderea unor măsuri și instrumente de control mai eficiente din partea Băncii Naționale a Moldovei și a altor organe de control privitor la respectarea cerințelor Hotărârii Consiliului de Adinistrație a Băncii Naționale nr. 52 din 20 martie 2014 (în deosebi la indicarea ratei dobânzii efective).
- Listarea drepturilor debitorilor și postarea în locuri vizibile în bănci cu o linie fierbinte pentru reclamații
- Obligarea creditorilor de a informa debitorii cu privire la oportunitățile de grant și programele de fonduri de garanție guvernamentale în care participă banca

2. Simplificarea accesului la finanțare pentru IMM. Măsura prevede ca standardele de transparență care se aplică consumatorilor în cadrul legii nr. 202/2013 privind contractele de credit pentru consumatori prevăzute în articole 1–3, și articole 10–23 să se aplice și întreprinderilor mici și mijlocii. Astfel, se propune introducerea unui nou capitol în legea nr 179/2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii pentru transpunere articole din legea 202 existente și asupra agenților economici.

3. Asigurarea transparenței și accesul la informație despre toate granturile acordate prin organizațiile de creditare bancară și nebanară și oferite de partenerii de dezvoltare dar și programele finanțate de bugetul de stat.

- Plasarea informației în mod obligatoriu pe <https://finantare.gov.md/> în regim real
- Dezvoltarea opțiunilor de căutare avansată pe site-ul <https://finantare.gov.md/>.

## **II. Asigurarea drepturilor IMM-lor**

### **1. Clarificarea prevederilor privind “forță majoră”**

**Problema:** În urma reglementărilor aprobate de către Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova și Comisia Națională Extraordinară de Sănătate Publică pentru a reduce răspândirea infecției COVID -19 au apărut mai multe situații de conflict între diferite întreprinderi, între companii și consumatori, etc. Multe companii au nimerit în situația când nu și-au putut continua activitățile și au fost obligate sau nevoite să le sisteze.

Prevederile Codului Civil al Republicii Moldova cu privire la impediment justificator (art. 904 CC), imposibilitatea fortuită de executare (art. 989 CC), schimbarea excepțională a circumstanțelor (art. 1083 CC) au un caracter general. Diferiți specialiști dau interpretări diferite acestor prevederi legale. Astfel de neclaritate poate duce la apariția mai multor conflicte care și crearea situației în care instanțele judecătorești vor fi supraîncărcate cu examinarea litigiilor apărute în perioada pandemiei.

**Soluția:** Ținând cont de faptul că niciodată în istoria sa contemporană, țara noastră nu s-a confruntat cu situații excepționale de așa anvergură, considerăm că există necesitatea unor reglementări detaliate pentru diferite tipuri de situații apărute în activitatea întreprinderilor (problemele legate de contractele de locațiune, executarea obligațiilor, numărul excesiv de cereri de returnare a banilor achitați pentru diferite servicii într-o perioadă limitată, etc.).

Aceste reglementări trebuie elaborate cu respectarea intereselor tuturor părților implicate cu scopul de a permite întreprinderilor să supraviețuiască și de a trece perioada de criză fără a intra în faliment. Ele vor și permite evitarea multiplelor litigii în instanțe de judecată.

### **2. Aprobarea reglementărilor clare și detaliate cu privire la măsurile sanitare și antiepidemice în activitatea agenților economici**

**Problema:** Actualmente, mai multor întreprinderi li s-a permis continuarea/reluarea activităților cu condiția respectării măsurilor sanitare împotriva răspândirii virusului COVID-19. Totodată, putem constata că aceste măsuri nu sunt întotdeauna bine stabilite și clare atât pentru publicul larg, cât și pentru unii reprezentanți ai autorităților publice. Diferite instituții publice vin cu anumite clarificări sau ghidări fără să se refere la careva acte normative sau dispoziții aprobate.

Aceste neclarități pot duce la niște sancționări nejustificate, crearea unor situații de incertitudine în activitatea întreprinderilor, și în general, la apariția conflictelor în societate.

**Soluția:** Considerăm că există necesitatea aprobării unor reglementări clare și consolidate în privința măsurilor sanitare și antiepidemice care au drept scop prevenirea răspândirii virusului COVID-19 și care sunt aplicabile diferitor tipuri de activități economice.

### **III Măsuri de ordin fiscal și economic**

**Problema:** Neutilizarea facturilor fiscale electronice (e-factura) este datorat și de neajunsurile fiscale din punct de vedere legislativ. Ca rezultat ajustările propuse vin ca eliminare a barierelor de nivel legislativ pentru utilizarea e-facturilor pe scară largă de către plătitori de TVA. Data emiterii facturii electronice nu poate fi modificată și nu poate fi alta decât data aplicării semnăturii electronice din partea furnizorului. Totodată Serviciul Fiscal de Stat poate monitoriza proces de emiterea e-facturei din prima secundă și până la anularea acesteia dacă așa cazuri există. Ca rezultat poate fi revizuit termenul de emiterea e-facturii pentru servicii, dar asta totodată o să aducă economii enorme la cheltuieli de transport legate cu prezentarea la cumpărători facturilor fiscale pentru servicii. Totodată reieșind că se propune posibilitatea eliberării e-facturei în 10 zile calendaristice, se propune și modificarea alin. (12) al art. 102, prin care se dă cumpărătorului dreptul la deducerea sumei TVA cu data livrării dar nu cu data eliberării e-facturei. Deci dacă e-factura pentru serviciu livrat la data 29 februarie a fost emisă la data de 10 martie, cumpărător poate deduce suma TVA tot în luna februarie, în luna februarie și furnizor declară aceeași sumă TVA dar spre plată.

**Soluția:** Propunem următoarele modificări în Codul Fiscal:

- 1) Puncte pentru facilitare utilizării e-facturii
  - a) La articolul 102 alin (12) va avea următorul cuprins:

(12) În cazul e-factura ori factura fiscală în formă electronică pentru serviciile, precum și factura fiscală pentru energie electrică, energie termică, gaz natural, servicii publice de telefonie fixă și mobilă, servicii comunale, este primită de către cumpărător (beneficiar) până la data de 10 inclusiv a lunii următoare celei în care a avut loc livrarea documentată prin factura fiscală/e-factura respectivă, subiectul impozabil are dreptul la deducerea sumei T.V.A., achitată sau care urmează a fi achitată, pe serviciile, mărfurile menționate utilizate la efectuarea livrărilor impozabile în procesul desfășurării activității de întreprinzător în luna în care a avut loc livrarea acestora.
  - b) Articolul 117<sup>1</sup> se completează cu un alineat nou (14) cu următorul conținut:

(14) La efectuarea livrărilor de servicii, furnizorii, în cazul utilizării facturii fiscale în forma electronică ori a e-facturii, se eliberează factura fiscală în termen ce nu poate depăși 10 zile calendaristice din data livrării de servicii.”

**Problema:** Conform Codului Civil termenul general de prescripție este 3 ani, iar în Codul Fiscal actualmente sunt prevăzute 2 termeni: 4 ani pentru control și verificarea calculării taxelor și impozitelor și 6 ani pentru achitarea taxelor și impozitelor și rambursarea supraplăților pe impozite și taxe către contribuabili. Totodată termen de prescripție pentru controale poate fi prelungit fără limitarea la termen în caz dacă Serviciul Fiscal de Stat a identificat că darea de seamă fiscală care stabilește obligația fiscală conține informații ce induc în eroare sau reflectă fapte ce constituie infracțiuni fiscale ori nu a fost prezentată. O așa fel de abordare nu corespunde la unele din principiile impozitarii - certitudinea impunerii, care prevede că existența de norme juridice clare, care exclud interpretările arbitrare, claritate și precizie a termenelor, modalităților și sumelor de plată pentru fiecare contribuabil, permițând acestuia o analiză ușoară a influenței deciziilor sale de management financiar asupra sarcinii lui fiscale;

**Soluția:** 2) Alinierea termenelor de prescripție din art. 264 cu art. 265 și 266

La articolul 264 alin (2) va avea următorul cuprins:

”(2) Termenul de prescripție prevăzut la alin (1) poate fi prelungit pînă la șase ani în cazuri cînd darea de seamă fiscală care stabilește obligația fiscală conține informații ce induc în eroare sau reflectă fapte ce constituie infracțiuni fiscale ori nu a fost prezentată.”

**2. Suport în menținerea angajaților prin** suport guvernamental prin plata salariului minim pe economie de către stat pentru o perioadă de 3-6 luni pentru evitarea șomajului tehnic. Sprijinirea păstrării sau restaurării locurilor de muncă, care ar putea include acordarea de subvenții salariale acordă întreprinderilor (mici) din sectorul privat pentru a minimiza concedierile și a le permite să supraviețuiască și / sau să fie restaurat după criză. Un alt mecanism ar putea include sprijinirea programelor active ale pieței forței de muncă de tranziție a lucrătorilor la formare sau noi locuri de muncă. Pe termen mediu, mai direcționat intervențiile, precum programul de muncă publică oferă oportunități de angajare pentru cei care are nevoie cel mai mult și politici active ale pieței muncii pentru a ajuta persoanele care au fost concediate sau pierdute oportunități ca lucrători independenți în găsirea unui loc de muncă;

**3. Anularea penalităților** calculate în perioada 17 martie -15 mai în cazul neachitarii la timp a impozitului pe venit din salariu, a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii datorate de angajator, a contribuțiilor individuale de asigurări sociale de stat obligatorii și a primelor de asigurări obligatorii de asistență medicală în formă de contribuție procentuală datorate de angajator și angajat pentru companiilor care au fost obligați să-și sisteze total sau parțial activitatea conform deciziilor Comisiei naționale extraordinare de sănătate publică și/sau dispozițiilor Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova stopat activitatea în baza deciziilor

**4. Crearea planurilor de rambursare a datoriilor la impozite** pentru companii aflate în dificultate. Propunem ca obligațiile fiscale acumulate pe perioada stării de urgență să fie achitate conform unui program lunar agreat cu Serviciul Fiscal de Stat.

Ne exprimăm toată disponibilitatea pentru a oferi suportul și implicarea noastră în procesul de consultații publice.

Cu respect, 

**Liliana Busuioc**  
**AP Alianța Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Moldova**